

İMAM HATİP LİSELERİNDE
MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETİMİ
NASIL OLMALI?

**DEĞERLER EĞİTİMİ MERKEZİ
YAYINLARI**

33

© Eserin Her Türlü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak
Değerler Eğitimi Merkezi Yayınlarına aittir.

ISBN : 975-6324-32-5

Kitabın Adı

**İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri
Öğretimi Nasıl Olmalı?**

Yayına Hazırlayanlar

Nazif YILMAZ

Hulusi YİÇİT

Kapak ve Sayfa Düzeni

Erhan AKÇAOĞLU

Baskı

Kahraman Ofset

1. Basım

Eylül 2006

Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic. A. Ş. Organizasyonudur.

İsteme Adresi

Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları

Süleymaniye Cad. No: 13 Süleymaniye / İstanbul

Tel : (0 212) 513 43 41 – 513 03 09

Faks : (0 212) 522 46 02

www.degerleregotimi.org

e-mail:info@degerleregotimi.org

İMAM HATİP LİSELERİNDE MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİMİ NASIL OLMALI?

(Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam, Karşılaştırmalı Dinler Tarihi, Temel Dini Bilgiler, Siyer, İslam Tarihi, Arapça, Hitabet ve Mesleki Uygulama)

İstanbul 2006

Yiğit, Hulusi

İmam hatip liselerinde meslek dersleri öğretimi nasıl olmalı? / Hulusi Yiğit, Nazif

Yılmaz.-İstanbul: Dem yayınları, 2006

367 s.; 22 cm

ISBN: 975-6324-32-5

1. Din Eğitimi; 2. İslam dini-eğitim ve öğretim; 3. Türkiye-eğitim ve öğretim
DC20 377.1

İÇİNDEKİLER

Sunuş	7
Açılış Konuşmaları.....	11
KUR'AN-I KERİM Öğretimi Nasıl olmalı	17
TEFSİR Öğretimi Nasıl olmalı	49
FIKİH ve DİNİ BİLGİLER Öğretimi Nasıl olmalı	75
HADİS Öğretimi Nasıl olmalı	103
SIYER Öğretimi Nasıl olmalı	119
İSLAM TARİHİ Öğretimi Nasıl olmalı	135
KELAM Öğretimi Nasıl olmalı	159
KARŞILAŞTIRMALI DİNLER TARİHİ Öğretimi Nasıl olmalı	177
HİTABET ve MESLEKİ UYGULAMA Öğretimi Nasıl olmalı	189
ARAPÇA Öğretimi Nasıl olmalı	221
SOSYAL-KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR Nasıl olmalı.....	285
Sonuç Bildirileri.....	327

SUNUŞ

Ensar Vakfı Değerler Eğitimi Merkezi kurulduğundan bugüne kadar İmam Hatip Liselerinde eğitimin verimliliğini artırmak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların devamı olarak "İmam Hatip Lisesi meslek dersi öğretmenleri eğitim - öğretim yöntemlerini ve materyallerini paylaşmalıdır" düşüncesiyle 26 Mart 2006 Pazar günü Değerler Eğitimi Merkezi'nde bir çalışma toplantısı yapılmıştır.

Bu çalışma toplantısındaki hedefimiz, İmam Hatip Liselerinde Meslek derslerinin eğitim ve öğretimini yapan öğretmenlerimizin, "derslerin işleniş yöntemleri, eğitim materyallerinin kullanımı ve sosyal kültürel çalışmalardaki tecrübe ve birikimlerini" paylaşmalarını sağlamaktır. Şu bir gerçektir ki, İmam Hatip Lisesi Meslek derslerinin öğretim yöntem ve tekniklerinde tecrübe ve birikim paylaşımları çoğaldıkça eğitimin verimliliği de artacaktır.

İstanbul ve Bursa İmam Hatip Liseleri'ndeki meslek dersleri öğretmenlerimizin katılımıyla gerçekleşen bu çalışma toplantısında meslek dersi öğretmenleri, meslek derslerini "Nasıl daha iyi öğretiriz?" sorusunun cevabını vermeye çalıştılar. Kendi tecrübe ve birikimlerinden yola çıkarak her bir ders için 9 ayrı paralel oturumda, meslek dersi öğretmenleri tebliğ ve müzakere metinleriyle katılarak bu derslerin öğretimi ve yöntemleri ile ilgili fikirler ve tecrübelerini katılımcıların paylaşımına sundular.

Tebliğlerin hazırlanmasında; öğretmenlerimizden, derslerin öğretiminde uyguladıkları metot, teknik, kullandıkları materyaller ve özellikle de kişisel stratejilerini ve bulgularını dikkate almaları istenmiştir. Tebliğlerde ve müzakerelerde derslerin müfredatıyla ilgili eleştiri ve değerlendirmelere yer verilmemiştir. Sadece ana hatlarıyla ve fazla yoruma gitmeden ilgili dersin en güzel şekilde nasıl öğretilbileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışma toplantısı vasıtasıyla, öğretmenlerimizin, derslerin öğretiminde kullandıkları yöntemleri, tecrübe ve birikimleri bir araya getirilmiştir. Bu kitabın, özellikle öğretmenliğe yeni başlayan genç öğretmenlerimize bir başvuru kitabı olacağına inanıyoruz. Bu kitapla yıllarını öğretmenlikte geçirmiş tecrübeli ve çalışkan öğretmenlerimizin uyguladığı metotlar ve projeler, paylaşımlarla meslektaşlarının istifadesine sunulmuştur. Daha da önemlisi meslek derslerinin öğretim yöntemleriyle ilgili öğretmenlerimizin yıllarca edindiği tecrübe ve birikimleri, kendileriyle beraber gitmeden kayıt altına alınmıştır.

Tebliğ, müzakere ve değerlendirmelerde dile getirilen fikirler ve üslup tamamen tebliğci ve müzakerecilerle ait olup, yazılı metinler ve irticali katkılar yeniden gözden geçirilerek üslup ve imla olarak düzenlenmeye çalışılmıştır. Bazı oturumlardaki müzakereler, daha pratik olması için ana maddeler halinde sunulmuştur. Müzakereye katılan öğretmenlerimizin isimleri de bu maddelerin sonunda zikredilmiştir.

Bu çalışmanın İmam Hatip Liselerinde meslek derslerinin öğretiminde verimliliğin artmasını sağlamada önemli bir katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Çalışma toplantısına tebliğci, müzakereci ve dinleyici olarak katılan öğretmenlerimize, bu çalışmanın organizasyonunda ve kitaplaşmasında büyük emek sarfeden Değerler Eğitimi Merkezi çalışanlarına ve Değerler Eğitimi Merkezi İHL Komisyonu öğretmenlerine teşekkür ediyoruz.

Çalışma Toplantısı düzenlenirken katılacak öğretmenlerin ulaşım durumları dikkate alınarak sadece İstanbul'daki İHL öğretmenlerinden katılım beklenmiştir. Toplantı öncesinde toplantının duyurusunu internet sitemizden öğrenerek katılan Bursa AİHL idareci ve öğretmenlerine ilgi ve alakalarından dolayı ayrıca teşekkür ederiz.

Hulusi YİĞİT / Nazif YILMAZ

hulusiyigit@degerlereregiti.org / nazifyilmaz@gmail.com

Eylül 2006

AÇILIŞ KONUŞMALARI

ACILIS KONUZMALARI

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Ahmet ŞİŞMAN¹

Saygıdeğer Eğitimciler!

Değerler Eğitimi Merkezinin düzenlemiş olduğu "İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretimi Nasıl Olmalı?" konulu çalışma toplantısına hoş geldiniz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Yirmi birinci asırda, gelişen şartlar ve değişen zamanı göz önünde bulundurduğumuzda İmam Hatip Liselerindeki eğitimin kalitesinin de yükseltilmesi gerekmektedir. Öğrencilerimizi mesleğe ve hayata en güzel şekilde hazırlamak için meslek dersleri öğretim metotlarında yeniliklere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın farkında olan Değerler Eğitimi Merkezi "İmam Hatip Liselerinde Meslek Dersleri Öğretimi Nasıl Olmalı?" öğretim yöntemleri ve materyal kullanımıyla ilgili bir çalışma toplantısı yapılmasını kararlaştırmıştır.

Bugün, eğitim - öğretimi üzerinde çalışılacak konu, bir eğitim kurumu olarak Türkiye'de kendisinden en fazla söz ettiren İmam Hatip Liseleridir. İmam Hatip Liselerinin hem lehinde hem de aleyhinde önemli çalışmalar yapılmış ve İHL'ler bu çalışmaları yansıtan çeşitli tasarruflara muhatap olmuştur. İmam Hatip Liseleri, Türkiye'de ortaöğretimin yaklaşık % 3'ü ile % 8'i arasında bir kesimi zaman zaman ilgilendiren fakat muhtevası ile Türk halkının tamamını ilgilendiren bir konudur. Ben burada, İmam Hatiplerle ilgili olarak gerek tarihsel süreç, gerekse siyasi tasarruflar üzerinde durmak istemiyorum. Çünkü bu okullar, her ne kadar değişik zamanlarda bir takım engellemeler veya teşviklerle karşılaşmış olsalar da, artık bu okulları eğitim sistemi içinde bir olgu olarak kabul ediyorum. Üzerinde tartışmak-

tan ziyade -yani varlığıyla ilgili tartışmalardan ziyade- şu anda bu okulların müfredatları, öğrencileri, programları ve seviyelerinin nasıl yükseltileceği, eğitim - öğretimde verimliliğin nasıl artırılacağı konularındaki çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyorum. Bu toplantıda da, siz öğretmenlerimiz bunun üzerinde çalışacak tecrübe ve birikimlerinizi paylaşacaksınız.

Şu anda Milli Eğitim Bakanlığı'nın, dinini öğrenmek isteyen vatandaşlara sunduğu ve dini bilgilerin de edinildiği eğitim kurumları İmam Hatip Liseleridir. Eğer bunun dışında aynı yoğunlukta başka eğitim kurumları da dini eğitim kurumları olarak takdim edilse, vatandaşlarımız bunları da tercih edebilir. Aslında vatandaşlarımızın İmam Hatip Liseleri ile ilgili teveccühleri edilgen bir teveccühtür. Bu benim şahsi kanaatimdir. Bunun yerine ikame edilecek herhangi bir eğitim kurumu olmadığı müddetçe bu böyle devam edecektir. Bu yüzden İmam Hatip Liselerini sadece bir meslek lisesi olarak görmekten ziyade dini bilgilerin daha yoğunluklu verildiği, aynı zaman da yüksek öğretime hazırlayıcı programlar uygulayan bir eğitimi kurumu olarak görmek gerekir.

İmam Hatip Liseleri ile ilgili bir konuya daha değinerek konuşmamı tamamlamak istiyorum. İmam Hatip Liseleri dini eğitim veren eğitim müesseseleri olmakla birlikte, İmam Hatip Liselerinin metotları dini değildir. Bu çok önemli bir konudur. Çünkü bazıları, İmam Hatip Liselerini Kur'an Kursları gibi, bazıları da medrese gibi kabul veya takdim ediyor. Bu tür yaklaşımlar objektif değildir. Böyle düşünen insanlara bunu anlatmamız çok önemli bir konudur.

İmam Hatip Liselerindeki dini dersler de dahil olmak üzere bütün eğitimin tarzı modern eğitimidir. Dini bir eğitim tarzı değildir. Bunun özellikle vurgulanması gerekir. Ayrıca bu liselerdeki % 40 dini ve % 60'lık kültür dersler oranı şu ana kadar hep korunmuştur. Bundan sonra da korunması gerektiğini düşünüyoruz. Dini dersler ve diğer dersler modern bir eğitim tekniği içinde verilmektedir. Üstelik ağırlıklı olan dersler kültür dersleridir. Bu ayırtırmanın da hatırlatılmasında fayda olduğu kanaatindeyiz.

Bugünkü toplantımız bir çalışma toplantısıdır. Biz daha ziyade, konuların üzerinde uzmanlarının ve bu okullarda eğitim faaliyetlerinin bizzat içinde bulunan öğretmenlerin çalışmasını ve tartışmasını uygun görüyo-

ruz. Bu konuların halka dönük ve siyaset malzemesi yapılarak tartışılmasını, ayrıca eğitim-öğretimin içeriği, niteliği ve derinliğinden ziyade şeklin ön planda tutulmasını ve bu konulara ön yargılı bir şekilde yaklaşılmasını tasvip etmemiz mümkün değildir. Din eğitimi ve İmam Hatiplerle ilgili konuların popülist yaklaşımlardan ziyade ilmi çalışmalarla yerine oturtulacağı kanaatindeyiz.

Konuşmama son verirken öncelikle Değerler Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen bu çalışma toplantısının hazırlanmasında emeği geçenlere ve katılan siz değerli öğretmenlerimize teşekkür ediyor saygılarımı sunuyorum. Bu çalışmamızın memleketimiz için, dinimiz için ve insanlık için hayırlara katkıda bulunmasını temenni ediyorum. Hürmetlerimle...

Mahmut ZENGİN²

Değerler Eğitimi Merkezi, değerler ve eğitimi konusunda akademik düzeyde araştırmalar yapmak amacıyla kurulmuş bir merkezdir. Ensar Vakfı bünyesinde 2003 yılı başında faaliyetlerine başlamıştır. DEM, kurulduğundan itibaren çalışmalarını üç ana çerçevede yürütmektedir. Bunlar; eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleridir. Eğitim faaliyetleri ile; değerler konusunda eğitim programları düzenleyerek ilgili kişilerin yetiştirilmesine katkı yapmak ve eğitim konulu bir kütüphane oluşturarak araştırmacıların, öğretmenlerin ve öğrencilerin istifadesine sunmak amaçlanmaktadır. Araştırma faaliyetleri çerçevesinde; değerler eğitimi konusunda araştırılması gereken konular üzerinde bilimsel çalışmalar yürütülmesi, merkezin çalışma alanına giren konularda araştırma yapanların desteklenmesi, din ve ahlak öğretimi veren kurumlar için eğitim materyallerinin hazırlanması, ulusal ve uluslar arası düzeyde bilimsel toplantılar düzenlemek suretiyle bilimsel çalışmalara destek verilmesi hedeflenmektedir. Yayın çalışmaları kapsamında ise; değerler ve eğitimi alanlarında nitelikli eserlerin ortaya konması önemli bir boyut olarak düşünülmektedir.

İmam Hatip Liseleri ile ilgili çalışmalar DEM'in araştırma faaliyetleri kapsamına girmektedir. DEM, çalışmalarına başladığı tarihten itibaren İHL'lerde özellikle meslek derslerinin öğretimindeki kalitenin arttırılması ve materyallerin zenginleştirilmesi üzerinde ciddiyetle ve istikrarlı bir şekilde durmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 6-7 Aralık 2003 tarihinde "İmam Hatip Liselerinde Eğitim ve Öğretim" konulu ulusal bir çalışma toplantısı gerçekleştirilmiş ve iki gün süren bu toplantıda sunulan bildiri ve müzakereler kitap olarak DEM yayınlarından basılmıştır. İmam Hatip Liselerindeki öğretmenlere hem materyal desteği sağlamak hem de materyallerini paylaşmalarını temin etmek için www.imamhatipogretmeni.com sitesi kurul-

muş ve önemli bir boşluk doldurulmuştur. Ayrıca meslek dersleri ile ilgili komisyonlar oluşturulmuş, taslak müfredatlar hazırlanmış ve Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne rapor olarak sunulmuştur. Arapça dersi ile ilgili olarak "Arapça'yı Nasıl Öğretilim?" konulu bir panel gerçekleştirilmiş ve öğretmenler ilgi ile bu çalışmaları takip etmişlerdir.

Değerler Eğitimi Merkezi'nin gerçekleştirdiği faaliyetler içerisinde İHL öğrencileri ile ilgili boyut da önemli bir nokta olarak görülmektedir. Bu düşünceden hareketle 2005 Mart ve Nisan aylarında İstanbul'daki İmam Hatip Liseleri'nde "Kaliteli ve Nitelikli İnsan Olma Sanatı" konulu 26 seminer gerçekleştirilmiş ve on bin'in üzerinde öğrenci bu seminerlerden istifade etmiştir. Ayrıca Anadolu'da dokuz ilde bu seminerler yapılmış ve ilgi ile karşılanmıştır. Öğrencilere yönelik yapılan bu faaliyetlerin bir devamı niteliğinde İHL'lerdeki bütün branş öğretmenlerini kapsayacak şekilde "İmam Hatip Lisesi Öğretmenleri I. Kişisel Gelişim Zirvesi" 2005 Mayıs ayında İstanbul'da gerçekleştirilmiş, bu organizasyonun devamlılığının önemli olduğu düşüncesinde hareketle "İmam Hatip Lisesi Öğretmenleri II. Kişisel Gelişim Zirvesi" 2006 Mayıs ayında Yalova Armutlu Tatil Köyü'nde 500 öğretmenin ve eşlerinin katılımıyla yapılmış, her yıl bu tür çalışmaların devam ettirilmesi noktasında kanaatler dile getirilmiştir.

Öğrencilerin üniversiteye hazırlanmalarında ve okul sonrası meslek edinme olanakları hakkında onlara rehberlik yapmak amacıyla, İmam Hatip Liselerinde görev yapan rehber öğretmenlerin katkılarıyla "İmam Hatip Lisesi öğrencileri Meslek Edindirme Rehberi" kitapçığı hazırlanmış ve öğrencilerin istifadesine sunulmuştur. Bu çalışmanın güncellenerek ve genişletilerek yeniden basılması ve öğrencilere ulaştırılması düşünülmektedir.

İHL meslek dersleri materyal geliştirme çalışmaları kapsamında interaktif eğitim CD'leri hazırlama çalışmaları da ürünlerini vermeye başlamıştır. Öncelikle "İnteraktif Kur'an-ı Kerim Öğretim programı" adıyla üç CD ve Elif-bâ'dan oluşan bir set hem öğretmenler hem de öğrenciler için hazırlanmış ve basılmıştır. Bütün meslek dersleri ile alakalı bu formatta eğitim CD'leri hazırlama çalışmaları son aşamasına gelmiş bulunmaktadır. Arapça eğitimi ile ilgili olarak iki ciltlik bir kitap seti, interaktif eğitim CD'leri ile beraber yayına hazırlanmakta ve en kısa zamanda öğretmen ve öğrencilerin istifadesine sunulacaktır.

Değerler Eğitimi Merkezi'nin oldukça geniş olan eğitim, araştırma ve yayın çalışmaları içerisinde İHL'ler ile ilgili yapılanlar hakkında özet bilgiler aktarmaya çalıştık. Elinizdeki bu kitap, DEM'in meslek dersleri ile ilgili gerçekleştirdiği "İHL Meslek Dersleri Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri" çalışma toplantısında sunulan tebliğ ve müzakereleri içermektedir. Bu tür çalışmalardan öğretmenlerin ve ilgili araştırmacıların istifade edeceklerini ümit ediyor ve çalışmalarımızı daha kaliteli ve istikrarlı devam ettirme noktasında çaba gösteriyoruz.

Çalışma toplantısının gerçekleştirilmesinde emeği geçen tüm arkadaşlara ve katılan öğretmenlere teşekkür ediyoruz.